

KARTA MODUŁU 2020/2021

I. OGÓLNE INFORMACJE O MODULE							
PAŃSTWOWA WYŻSZA SZKOŁA ZAWODOWA IM. WITELONA W LEGNICY WYDZIAŁ NAUK O ZDROWIU I KULTURZE FIZYCZNEJ							
Kierunek studiów:		Pielęgniarstwo					
Poziom studiów:		II stopień					
Profil studiów:		praktyczny					
Forma studiów:		stacjonarne					
Nazwa modułu:		Opieka i edukacja terapeutyczna w chorobach przewlekłych Praktyka zawodowa w zakresie opieki onkologicznej Praktyka zawodowa w zakresie edukacji terapeutycznej w wybranych chorobach przewlekłych					
Rodzaj modułu:		Obowiązkowy					
Język wykładowy:		Język polski*					
Rok studiów:	2	Formy prowadzenia zajęć wraz z liczbą godzin dydaktycznych:					
Semestr:	3	Wykład	Laboratorium	Ćwiczenia	Seminarium	Zajęcia praktyczne	Praktyki zawodowe
Liczba punktów ECTS ogółem:	9	35	-	20	-	10	40+40
Forma zaliczenia:		Zaliczenie na ocenę					
Wymagania wstępne:		Wiedza z zakresu pielęgniarstwa specjalistycznego na poziomie studiów licencjackich oraz kompetencje społeczne niezbędne do pracy w zespole i sprawowania opieki nad pacjentem przewlekle chorym.					
II. CELE KSZTAŁCENIA							
Cele kształcenia:							
Cel 1: Przygotowanie studenta do sprawowania specjalistycznej opieki pielęgniarstwa nad pacjentem z ranami przewlekłymi, przetokami oraz zastosowania wiedzy teoretycznej w leczeniu żywieniowym pacjentów, oraz leczenie bólu różnymi metodami							
Cel 2: Wyposażenie studentów w wiedzę i umiejętności praktyczne dające możliwość wdrożenia profesjonalnych działań zmierzających do poprawy jakości życia chorych onkologicznych.							
Cel 3: Przygotowanie studentów do opracowywania i wdrażania programów edukacji zdrowotnej, dobór środków dydaktycznych stosowanych w edukacji terapeutycznej w wybranych chorobach przewlekłych. Zdobywanie przez studentów wiedzy dotyczącej edukacji terapeutycznej, oraz umiejętne przekazanie jej pacjentom przewlekle chorym oraz ich rodzinie.							
III. EFEKTY UCZENIA SIĘ WRAZ Z ODNIESIENIEM DO EFEKTÓW KIERUNKOWYCH ORAZ METODY WERYFIKACJI EFEKTÓW							
Efekt	Student, który zaliczył moduł w zakresie:					Odniesienie do efektów kierunkowych	Metody weryfikacji
wiedzy:							
1	Student zna i rozumie etiopatogenezę nowotworzenia, epidemiologię i profilaktykę chorób nowotworowych					B.W34	Zaliczenie na ocenę
2	Student zna i rozumie zasady leczenia i opieki nad pacjentem z chorobą nowotworową, w tym terapii spersonalizowanej					B.W35	Zaliczenie na ocenę
3	Student zna i rozumie zasady i sposoby pielęgnowania pacjenta po radioterapii i chemioterapii					B.W36	Zaliczenie na ocenę
4	Student zna i rozumie metody rozpoznawania reakcji pacjenta na chorobę i leczenie onkologiczne.					B.W37	Zaliczenie na ocenę

5	Student zna i rozumie metody oceny ran przewlekłych i ich kwalifikację	B.W38	Zaliczenie na ocenę
6	Student zna i rozumie nowoczesne metody terapii i rolę hiperbarii tlenowej oraz terapii podciśnieniowej w procesie leczenia najczęściej występujących ran przewlekłych, w szczególności owrzodzeń żylnych, owrzodzeń niedokrwiennych, odleżyn, odmrożeń, zespołu stopy cukrzycowej	B.W39	Zaliczenie na ocenę
7	Student zna i rozumie zasady doboru opatrunków w leczeniu ran przewlekłych	B.W40	Zaliczenie na ocenę
8	Student zna i rozumie zasady przygotowania pacjenta i jego rodziny w zakresie profilaktyki występowania ran oraz ich powikłań	B.W41	Zaliczenie na ocenę
9	Student zna i rozumie zasady oceny funkcjonowania przetoki jelitowej i moczowej oraz ich powikłań	B.W42	Zaliczenie na ocenę
10	Student zna i rozumie zasady przygotowania pacjenta z przetoką jelitowej i moczowej oraz jego rodziny do samoobserwacji i samoopieki oraz zasady doboru sprzętu stomijnego i jego refundacji	B.W43	Zaliczenie na ocenę
11	Student zna i rozumie metody oceny bólu w różnych sytuacjach klinicznych i farmakologiczne oraz niefarmakologiczne metody jego leczenia	B.W44	Zaliczenie na ocenę
12	Student zna i rozumie zasady współpracy z zespołem żywieniowym w planowaniu i realizacji metod, technik oraz rodzajów żywienia dojelitowego i pozajelitowego w ramach profilaktyki powikłań	B.W45	Zaliczenie na ocenę
Umiejętności : efekty dla ćwiczeń i zajęć praktycznych			
1	Student potrafi planować opiekę nad pacjentami z wybranymi chorobami nowotworowymi leczonymi systemowo	B.U37	Zaliczenie na ocenę
2	Student potrafi stosować metody i środki łagodzące skutki uboczne chemioterapii i radioterapii	B.U38	Zaliczenie na ocenę
3	Student potrafi rozpoznawać sytuację psychologiczną pacjenta i jego reakcję na chorobę oraz proces leczenia, a także udzielać mu wsparcia motywacyjno-edukacyjnego	B.U39	Zaliczenie na ocenę
4	Student potrafi oceniać i klasyfikować rany przewlekłe	B.U40	Zaliczenie na ocenę
5	Student potrafi dobierać opatrunki z uwzględnieniem rodzaju i stanu rany	B.U41	Zaliczenie na ocenę
6	Student potrafi przygotowywać pacjenta i jego rodzinę do profilaktyki, samokontroli i pielęgnacji rany	B.U42	Zaliczenie na ocenę
7	Student potrafi stosować nowoczesne techniki pielęgnacji przetok jelitowych i moczowych	B.U43	Zaliczenie na ocenę
8	Student potrafi przygotowywać pacjenta ze stomią do samoopieki i zapewnić doradztwo w doborze sprzętu stomijnego	B.U44	Zaliczenie na ocenę
9	Student potrafi oceniać natężenie bólu według skal z uwzględnieniem wieku pacjenta i jego stanu klinicznego	B.U45	Zaliczenie na ocenę
10	Student potrafi dobierać i stosować metody leczenia farmakologicznego bólu oraz stosować metody niefarmakologicznego leczenia bólu w zależności od stanu klinicznego pacjenta	B.U46	Zaliczenie na ocenę
11	Student potrafi monitorować skuteczność leczenia przeciwbólowego	B.U47	Zaliczenie na ocenę
12	Student potrafi prowadzić edukację pacjenta w zakresie samokontroli i samopielęgnacji w terapii bólu	B.U48	Zaliczenie na ocenę
13	Student potrafi wykorzystywać standaryzowane narzędzia w przeprowadzeniu oceny stanu odżywienia pacjenta	B.U49	Zaliczenie na ocenę
14	Student potrafi monitorować stan ogólny pacjenta w czasie leczenia żywieniowego	B.U50	Zaliczenie na ocenę
15	Student potrafi prowadzić żywienie dojelitowe z wykorzystaniem różnych technik, w tym pompy perystaltycznej i żywienia pozajelitowego drogą żył centralnych i obwodowych	B.U51	Zaliczenie na ocenę

Umiejętności : efekty dla praktyki zawodowej w zakresie opieki onkologicznej			
1	Student potrafi dobierać i zlecać środki spożywcze specjalnego przeznaczenia żywieniowego i wyroby medyczne w zależności od potrzeb pacjenta	B.U4	Praktyczne wykonanie czynności
2	Student potrafi planować opiekę nad pacjentami z wybranymi chorobami nowotworowymi leczonymi systemowo.	B.U37	Praktyczne wykonanie czynności
3	Student potrafi stosować metody i środki łagodzące skutki uboczne chemioterapii i radioterapii.	B.U38	Praktyczne wykonanie czynności
4	Student potrafi rozpoznawać sytuację psychologiczną pacjenta i jego rodziny na chorobę oraz proces leczenia, a także udzielać mu wsparcia motywacyjno-edukacyjnego.	B.U39	Praktyczne wykonanie czynności
5	Student potrafi dobierać i stosować metody leczenia farmakologicznego bólu oraz stosować metody nefarmakologicznego leczenia bólu w zależności od stanu klinicznego pacjenta.	B.U46	Praktyczne wykonanie czynności
6	Student potrafi monitorować skuteczność leczenia przeciwbólowego	B.U47	Kolokwium zaliczeniowe
7	Student potrafi prowadzić edukację pacjenta w zakresie samokontroli i samopielęgnacji w terapii bólu	B.U48	Praktyczne wykonanie czynności
Umiejętności : efekty dla praktyki zawodowej w zakresie edukacji terapeutycznej w wybranych chorobach przewlekłych			
1	Student potrafi przygotowywać materiały edukacyjne dla pacjenta i jego rodziny w ramach poradnictwa zdrowotnego	B.U14	Praktyczne wykonanie czynności
2	Student potrafi wykorzystywać zasoby technologiczne dla potrzeb poradnictwa zdrowotnego	B.U15	Praktyczne wykonanie czynności
3	Student potrafi dobierać i stosować metody oceny stanu zdrowia w ramach udzielania porad pielęgniarskich	B.U16	Praktyczne wykonanie czynności
4	Student potrafi dokonywać wyboru i zlecać badania diagnostyczne w ramach posiadanych uprawnień zawodowych	B.U17	Praktyczne wykonanie czynności
5	Student potrafi wdrażać działanie terapeutyczne w zależności od oceny stanu pacjenta w ramach posiadanych uprawnień zawodowych	B.U18	Praktyczne wykonanie czynności
6	Student potrafi koordynować realizację świadczeń zdrowotnych dla pacjentów ze schorzeniami przewlekłymi	B.U19	Praktyczne wykonanie czynności
7	Student potrafi opracowywać diagnozę potrzeb zdrowotnych i plan organizacji opieki oraz leczenia na poziomie organizacji i międzyinstytucjonalnym	B.U20	Praktyczne wykonanie czynności
8	Student potrafi planować i koordynować proces udzielania świadczeń zdrowotnych, z uwzględnieniem kryterium jakości i efektywności	B.U21	Praktyczne wykonanie czynności
9	Student potrafi dostosowywać do rozpoznanych potrzeb zdrowotnych dostępne programy promocji zdrowia i edukacji zdrowotnej	B.U22	Praktyczne wykonanie czynności
10	Student potrafi wdrażać programy promocji zdrowia dla pacjentów i ich rodzin	B.U23	Praktyczne wykonanie czynności
11	Student potrafi stosować wybrane metody edukacji zdrowotnej	B.U24	Praktyczne wykonanie czynności
12	Student potrafi prowadzić działania w zakresie profilaktyki i prewencji chorób zakaźnych, chorób społecznych i chorób cywilizacyjnych	B.U25	Praktyczne wykonanie

			czynności
13	Student potrafi reagować na swoje zagrożenia zdrowotne występujące w środowisku zamieszkania, edukacji i pracy	B.U26	Praktyczne wykonanie czynności
kompetencji społecznych:			
-	-	-	-
IV. TREŚCI PROGRAMOWE			
Treści programowe (tematyka zajęć, zaprezentowana z podziałem na poszczególne formy zajęć z określeniem liczby godzin potrzebnych na ich realizację)			
Wykład			
Kod	Tematyka zajęć	Liczba godzin S	
Wykład 1	Nowotwory jako problem medyczny i społeczny. Epidemiologia nowotworów w Polsce.	2	
Wykład 2	Diagnostyka oraz klasyfikacje najczęściej występujących nowotworów w Polsce. Czynniki ryzyka, leczenie, rokowanie. Badania profilaktyczne.	2	
Wykład 3	Pielęgnowanie i rehabilitacja chorego onkologicznego. Leczenie wspomagające w onkologii. Postępowanie z chorym poddawanym radioterapii oraz chemioterapii.	4	
Wykład 4	Psychoonkologia w praktyce pielęgniarstwa. Edukacja pacjenta i jego rodziny. Problematyka jakości życia z chorobą nowotworową. Opieka paliatywna	2	
Wykład 5	Leczenie bólu farmakologiczne i niefarmakologiczne. Ocena natężenia bólu w różnych stanach klinicznych.	2	
Wykład 6	Pielęgnacja rany operacyjnej, drenów i przetoki jelitowej i moczowej. Powikłania wczesne i późne u chorych z przetoką jelitową i moczową.	2	
Wykład 7	Przygotowanie pacjenta bio-psych-społeczne do życia z przetoką jelitową i moczową.	2	
Wykład 8	Badanie fizyczne chorego z raną przewlekłą. Ocena rany, wykorzystanie skal oceny ran. Strategia TIME	4	
Wykład 9	Opieka pielęgniarska oraz udział w leczeniu najczęściej występujących przewlekłych ran: odmrożeń, owrzodzenia żylnego, owrzodzenia niedokrwienne, odleżyn, zespołu stopy cukrzycowej, powikłanej rany urazowej;	4	
Wykład 10	Metody nieoperacyjnego i operacyjnego leczenia przewlekłych ran (hiperbaria tlenowa, terapia podciśnieniowa, larwoterapia i inne). Udział pielęgniarki w leczeniu.	4	
Wykład 11	Środki farmakologiczne stosowane w leczeniu ran. Kompresoterapia oraz leczenie ran za pomocą odpowiednich opatrunków.	2	
Wykład 12	Żywienie chorego z odleżynami. Znaczenie lecznicze w leczeniu ran przewlekłych.	2	
Wykład 13	Żywienie dojelitowe i pozajelitowe w różnych stanach klinicznych.	3	
Ćwiczenia			
Kod	Tematyka zajęć	Liczba godzin S	
Ćwiczenie 1	Zastosowanie drabiny analgetycznej wg. WHO w leczeniu bólu.	2	
Ćwiczenie 2	Zastosowanie i interpretacja skal oceny bólu w wybranych stanach chorobowych.	2	
Ćwiczenie 3	Ocena stanu odżywienia chorych w wybranych stanach klinicznych.	2	
Ćwiczenie 4	Dobór odpowiedniego odżywiania pacjentów w różnych stanach chorobowych. Żywienie dojelitowe. Żywienie pozajelitowe.	2	
Ćwiczenie 5	Rozpoznanie, klasyfikacja i ocena rany przewlekłej.	4	
Ćwiczenie 6	Dobór opatrunków na każdym etapie gojenia ran przewlekłych	3	
Ćwiczenie 7	Edukacja przygotowująca pacjenta i jego rodzinę do opieki nad pacjentem z przetoką jelitową i moczową.	2	

Ćwiczenie 8	Planowanie zindywidualizowanej opieki nad pacjentami w trakcie chemioterapii i radioterapii.	3
Ćwiczenie 9		
Zajęcia praktyczne		
Kod	Tematyka zajęć	Liczba godzin S
Zajęcia praktyczne 1	Dobór i aplikacja właściwych opatrunków dostosowanych do rodzaju rany i fazy gojenia.	2
Zajęcia praktyczne 2	Ocena i interpretacja bólu u pacjentów w różnych stanach chorobowych.	1
Zajęcia praktyczne 3	Edukacja pacjenta i jego rodziny z przetoką jelitową i moczową.	2
Zajęcia praktyczne 4	Stosowanie różnych metod i środków łagodzących skutki chemioterapii i radioterapii.	1
Zajęcia praktyczne 5	Planowanie żywienia pacjentów w różnych stanach chorobowych.	2
Zajęcia praktyczne 6	Pielęgnowanie i edukacja pacjentów różnych stanach chorobowych. Proces pielęgnowania	1
Zajęcia praktyczne 7	Wsparcie psychiczne udzielone pacjentowi oraz motywuje rodzinę do radzenia sobie z chorobą.	1
Praktyka zawodowa w zakresie opieki onkologicznej		
Kod	Tematyka zajęć	Liczba godzin S
Praktyka zawodowa 1	Przygotowanie chorego i jego rodziny do sprawowania opieki pielęgniarskiej pacjenta z chorobą nowotworową.	6
Praktyka zawodowa 2	Pielęgnowanie i rehabilitacja chorego onkologicznego.	6
Praktyka zawodowa 3	Przygotowanie pacjenta do radzenia sobie z powikłaniami po radioterapii i chemioterapii.	4
Praktyka zawodowa 4	Żywienie różnymi metodami pacjenta onkologicznymi. Edukacja rodziny.	4
Praktyka zawodowa 5	Opieka pielęgniarska i udział pielęgniarki w leczeniu przeciwbólowym.	4
Praktyka zawodowa 6	Stosowanie skal oceny bólu i dobieranie odpowiedniej metody niefarmakologicznego leczenia bólu.	4
Praktyka zawodowa 7	Udział w procesie edukacyjno-motywacyjnym pacjenta i jego rodziny podczas leczenia nowotworowego.	4
Praktyka zawodowa 8	Przygotowuje psychicznie pacjenta i jego rodzinę w proces umierania.	4
Praktyka zawodowa 9	Problematyka jakości życia z chorobą nowotworową. Opieka paliatywna	4
Praktyka zawodowa w zakresie edukacji terapeutycznej w wybranych chorobach przewlekłych		
Kod	Tematyka zajęć	Liczba godzin S
Praktyka zawodowa 1	Rola pielęgniarki w opiece nad pacjentem przewlekle chorym w warunkach domowych.	4
Praktyka zawodowa 2	Realizacja świadczeń zdrowotnych w ramach podstawowej opieki zdrowotnej oraz świadczeń pielęgniarskiej opieki specjalistycznej.	4
Praktyka zawodowa 3	Ocena funkcjonalna i czynnościowa pacjenta w wybranych chorobach przewlekłych w środowisku. Ocena poziomu samoopieki i wsparcia w środowisku.	4
Praktyka zawodowa 4	Współpraca interdyscyplinarna pielęgniarki z instytucjami pomocowymi i innymi w realizacji opieki nad osobą przewlekle chorą.	4
Praktyka zawodowa 5	Opracowanie, wdrożenie, realizowanie i koordynowanie programu obejmującego	4

	zakres oświaty zdrowotnej, promocji zdrowia i profilaktyki.	
Praktyka zawodowa 6	Wdrażanie działań terapeutycznych dostosowanych do potrzeb bio-psycho-społecznych pacjentów przewlekle chorych.	4
Praktyka zawodowa 7	Edukacja terapeutyczna rodzin pacjentów przewlekle chorych, przygotowanie ich do sprawowania profesjonalnej opieki.	4
Praktyka zawodowa 8	Opracowanie i stosowanie metod edukacji terapeutycznej wykorzystywanych do zmiany zachowań zdrowotnych.	4
Praktyka zawodowa 9	Prowadzenie zajęć edukacyjnych dla określonej grupy pacjentów, przygotowanie materiałów, programu edukacyjnego.	4
Praktyka zawodowa 10	Prowadzenie zajęć edukacyjnych dla określonej grupy pacjentów, przygotowanie materiałów, programu edukacyjnego.	4

V. METODY KSZTAŁCENIA, NARZĘDZIA DYDAKTYCZNE

1. Metody kształcenia:

- Wykład konwersatoryjny
- Wykład problemowy
- Ćwiczenia teoretyczne
- Ćwiczenia praktyczne
- Prezentacja
- Studium przypadku
- Dyskusja, praca w zespole
- Studium literatury

2. Narzędzia (środki) dydaktyczne:

- Projektor/tablica multimedialna
- Tablica
- Sprzęt medyczny

VI. FORMA I KRYTERIA ZALICZENIA MODUŁU

Forma zaliczenia modułu.

Zaliczenie na ocenę

Kryteria oceny formującej***:

- Krótkie zadania domowe
- Aktywność na zajęciach
- Kolokwium
- Obserwacja
- Test
- Prezentacja

Kryteria oceny podsumowującej***

5,0 – student aktywnie uczestniczy w zajęciach, planuje i wykonuje zadania. Przestrzega zasad etycznych w pielęgniarstwie. Uczęszcza na wszystkie zajęcia, do których jest przygotowany i uzyskuje najwyższe oceny z treści programowych realizowanych w poszczególnych blokach tematycznych.

4,5 – student aktywnie uczestniczy w zajęciach, planuje i wykonuje zadania. Przestrzega zasad etycznych w pielęgniarstwie. Uczęszcza na wszystkie zajęcia, do których jest przygotowany i uzyskuje 80% najwyższych ocen z treści programowych realizowanych w poszczególnych blokach tematycznych.

4,0 – student aktywnie uczestniczy w zajęciach, planuje i wykonuje zadania. Przestrzega zasad etycznych w pielęgniarstwie. Uczęszcza na wszystkie zajęcia, do których jest przygotowany i uzyskuje 60% najwyższych ocen z treści programowych realizowanych w poszczególnych blokach tematycznych.

3,5 – student biernie uczestniczy w zajęciach, wykonuje podstawowe zadania, wymagające korekty ze strony prowadzącego. Przestrzega zasad etycznych w pielęgniarstwie. Uczęszcza na wszystkie zajęcia, do których jest przygotowany i uzyskuje poprawne oceny z treści programowych realizowanych w poszczególnych blokach tematycznych.

3,0 – student biernie uczestniczy w zajęciach, wykonuje podstawowe zadania, wymagające korekty ze strony prowadzącego. Przestrzega zasad etycznych w pielęgniarstwie. Uczęszcza na zajęcia, do których jest przygotowany i uzyskuje pozytywne oceny z treści programowych realizowanych w poszczególnych blokach tematycznych.

2,0 – student biernie uczestniczy w zajęciach, wykonane zadania są nieprawidłowe, większość wymaga korekty ze strony prowadzącego, brak samodzielności w wykonaniu czynności i zadań, nie przestrzega zasad bezpieczeństwa

oraz zasad etycznych w pielęgniarstwie. Uczestniczy nieregularnie na zajęciach, nie jest do nich przygotowany i uzyskuje negatywne oceny z treści programowych realizowanych w poszczególnych blokach tematycznych.

Ocena podsumowująca*:**

Średnia arytmetyczna ocen formujących.

VII. BILANS PUNKTÓW ECTS - NAKŁAD PRACY STUDENTA

Kategoria	Obciążenie studenta
Liczba godzin realizowanych przy bezpośrednim udziale nauczyciela (godziny kontaktowe)	
Udział w wykładach	35
Udział w innych formach zajęć	110
Inne (-)	
Samodzielna praca studenta (godziny niekontaktowe)	
Przygotowanie do wykładu	5
Przygotowanie do innych form zajęć	35
Przygotowanie do egzaminu	-
Przygotowanie do zaliczenia innych zajęć	20
Inne (np. gromadzenie materiałów do projektu, kwerenda internetowa, opracowanie prezentacji multimedialnej itp.)	20
Łączna liczba godzin	225
Punkty ECTS za moduł	9

VIII. ZALECANA LITERATURA

Literatura podstawowa:

1. Kózka M., Modele opieki nad chorym z przetoką jelitową (W) Walewska E., Podstawy pielęgniarstwa chirurgicznego, Wyd. PZWL Warszawa 2014
2. Kózka M., Płaszewska -Żywko L., Procedury pielęgniarstwa, Wyd. PZWL Warszawa 2015
3. Szewczyk M., Jawień A.: Leczenie ran przewlekłych. Wydawnictwo PZWL, Warszawa 2014
4. Krasowski G.: Leczenie ran przewlekłych – definicja, epidemiologia, fizjologia i patofizjologia, cz. I. Medycyna Praktyczna 2013/4
5. Jeziorski A. Onkologia. Podręcznik dla Pielęgniarek. PZWL, Warszawa, 2015
6. Sierakowska M., Wrońska I., Edukacja zdrowotna w praktyce pielęgniarstwa, Wyd. PZWL, Warszawa 2014
7. Syrek E., Borzucka-Sitkiewicz K.: Edukacja zdrowotna. Wyd. Akademickie i Profesjonalne, Warszawa 2009.
8. Rehabilitacja medyczna. Tom 1, Tom 2, Rehabilitacja kliniczna / pod redakcją Andrzeja Kwolka. - Wydanie 2., dodruk. - Wrocław : Edra Urban & Partner, 2015, 017.

Literatura uzupełniająca:

1. Koper A. Pielęgniarstwo onkologiczne, Wyd. PZWL Warszawa 2015
2. Krasowski G., Kruk M.: Leczenie odleżyn i ran przewlekłych. Wydawnictwo Lekarskie PZWL, Warszawa 2008
3. Wieczorek-Chelnińska Z. Żywnienie w chorobach nowotworowych, PZWL, 2016
4. Krzemieniecki K. Leczenie wspomagające w onkologii, Termedia, 2008
5. Kędziora-Kornatowska K., Muszałik M., Skolmowska E., Pielęgniarstwo w opiece długoterminowej, PZWL Warszawa 2012
6. Kawczyńska-Butrym Z. , Wyzwania rodziny: zdrowie. choroba, niepełnosprawność, starość, Wyd. Makmed, Lublin 2008, wyd.1
7. Pielęgniowanie pacjentów w starszym wieku / redakcja naukowa Marta Muszałik, Kornelia Kędziora-Kornatowska. - Wydanie I. - Warszawa : PZWL Wydawnictwo Lekarskie, 2018

8. Opieka nad podopiecznym w praktyce pielęgniarstwa rodzinnej : opisy indywidualnych przypadków / pod red. Ludmiły Marcinowicz i Barbary Ślusarskiej. - Wrocław : Wydawnictwo Continuo, 2017
9. Medycyna rodzinna / [redakcja naukowa J. Bożydar Łatkowski, Witold Łukas, Maciej Godycki-Ćwirko]. - Wydanie 3. - Warszawa : Wydawnictwo Lekarskie PZWL, 2017.